

Nytt om fartøyvern februar 2011

Styret 2011

Det nye styret i foreningen har nå tiltrådt. Styret består i 2011 av:

Styreleder:

Jan Welde, tlf 900 81 452, jan@welde.com

Nestleder:

Eilif Gabrielsen, tlf. 915 58 497, eilifgab@gmail.com

Styremedlemmer:

Aslaug Nesje Bjørlo, tlf 950 32 493,

aslaug.nesje.bjorlo@nordfjord.museum.no

Ketil Skogdalen, tlf 951 26 051, kskogdal@online.no

Morten Hesthammer, tlf 474 88 295,

morten.hesthammer@fartoyvern.no

Tor Skille, tlf 416 58 230, tor.skille@online.no

Øyvind Ødegård, tlf 900 33 922,

oyvind.odegard@gmail.com

Varamedlem:

Per Inge Høiberg, tlf 951 25 070, p-hi@online.no

Nye medlemmer

Foreningen har fra 2011 fått 4 nye medlemmer og teller nå til sammen 146 medlemsfartøyer. De nye medlemmene er "Andholmen", "Fremad II", "Stangfjord" og "Terje". For en presentasjon av fartøyene se:

<http://www.norsk-fartoyvern.no/nfff/public/medlemmer/medlemsoversikt/>

Landskonferanse

Foreningens årlige landskonferanse blir holdt fredag 18. februar på Best Western Hotell Gardermoen. Tema for konferansen er sikkerhets- og vedlikeholdsstyringssystemer. Invitasjon til konferansen har blitt sendt ut til foreningens medlemmer, men også andre interesserte er velkommen til å melde seg på.

Påmeldingsfrist er 4. februar på e-post:

post@norsk-fartoyvern.no eller tlf: 24 14 51 70. For å

laste ned invitasjon og program: <http://www.norsk-fartoyvern.no/nfff/media/show/563/>

Nasjonal verneplan er nå lansert

Nasjonal verneplan for fartøy 2010-2017 er nå endelig ferdig. Planen ble lansert 13. desember 2010 av statsråd Erik Solheim og riksantikvar Jørn Holme om bord på minesveiperen M314 Alta i Oslo. Verneplanen er utarbeidet av Riksantikvaren på oppdrag fra

Miljøverndepartementet. Formålet med den nye planen er å utvikle strategier for hvordan et representativt utvalg fartøyer kan sikres varig vern. Erik Solheim sa under lanseringen at det er utenkelig å kunne drive fartøyvernet videre uten en stor grad av frivillig innsats. Staten skal være med å bidra med midler, men det er ikke mulig å bevare fartøyene uten et samspill mellom staten, ildsjelene, fartøyvernforeningen, fylkene og næringslivet. Statsråden sa også at det er viktig at det velges ut hvilke fartøyer som skal bevares, hva som er representativt og fartøyer som kan være i en eller annen form for bruk. Riksantikvar Jørn Holme uttalte at det var en historisk dag. Det foreligger nå en plan som sier hva skal gjøres innenfor fartøyvernet, og hvem som skal gjøre hva. Riksantikvaren trekker også fram de frivillige som bruker så mye av sin fritid på dette arbeidet. Et fartøy i bruk er med på å øke forståelsen for fartøyvernet og forstå Norge som sjøfartsnasjon. Jørn Holme utfordret rederne til å ta i et tak.

God atmosfære i messa på det verneverdige marinefartøyet M314 Alta hvor Nasjonal verneplan for fartøy 2010 - 2017 ble lansert. Foto: Tore Friis-Olsen.

Holme mente at en stor utfordring for fartøyvernet er å få til en felles forståelse med Sjøfartsdirektoratet for hvordan vi skal finne gode løsninger når det gjelder et regelverk for vernede fartøyer. Norsk Forening for Fartøyvern er fornøyd med at planen endelig er ferdig. Foreningen ønsker å delta i arbeidet som verneplanen omhandler og arbeide for at det settes av ressurser til å gjennomføre de viktige tiltakene som planen omtaler. Planen skal etter hvert legges ut på Internet, og foreningen vil opplyse om når dette skjer.

Flere ferger varsles fredet

Riksantikvaren har varslet at M/F "Bilfergen" i Møre og Romsdal, M/S "Granvin" og M/F "Følgefonn" i Hordaland vil bli foreslått fredet. I henhold til Nasjonal verneplan for fartøy har Riksantikvaren startet opp et strategisk utvalg av fredningsobjekter per fartøykategori. Det er nå et utvalg av fergeflåten som blir fredet. I løpet av 2011 startes fredning av et utvalg innen passasjerskipsflåten. Deretter skal fiskeflåten, spesialskipsflåten, lasteshipsflåten og fritidsbåter fredes. Fra før av er seks fartøy fredet. Disse er "Skibladner", "Skånevik", "Ammonia", "Storegut", "Gamle Kragerø" og "Gamle Lofotferga".

"Granvin" på vei til Fjordsteam 2010. Foto: Lars H. Lura

Infoark om vedlikehold av fartøy

Fartøyvernssentrene Fellesråd er en samarbeidsarena for de tre fartøyvernssentrene i Norge; Bredalsholmen Dokk- og Fartøyvernssenter, Hardanger Fartøyvernssenter og Nordnorsk Fartøyvernssenter. Rådet arbeider med felles utfordringer i fartøyvernet, og hvordan sentrene i størst mulig grad kan bidra til et mest mulig formålstjenlig fartøyvern i Norge. Sammen publiserer de infoark om vedlikehold av fartøy og båter. Disse kan lastes ned herfra:

<http://www.delebanken.no/index.php?a=28&b=138>

Fiske fra strukturerte fiskefartøy

Miljøverndepartementet vil at det skal bli tillatt å drive fiske fra såkalte strukturerte fiskefartøyer. Etter gjeldende regler er det forbudt å fiske fra slike fartøy. 60 fiskefartøyer har i dag status som verneverdige og er unntatt kravet om kondemnering.

Miljøverndepartementet opplyser at ytterligere 20 fiskefartøyer kan få slik status i fremtiden. Dersom fiske fra strukturerte fartøyer blir tillatt gir dette båtneierne muligheten til å få inntekter til restaurering og drift av fartøyene. Fiskeri- og kystdepartementet stiller seg i utgangspunktet positive til ønsket fra Miljøverndepartementet. Saken skal nå til høring til Fiskeridirektoratet, Norges Råfiskerlag og fem andre fiskesalgslag (Kilde: Aftenposten, 20/12-2010).

Forsikring for medlemsfartøy

Norsk Foreningen for Fartøyvern har jobbet for å få til en forsikringsavtale som er spesielt tilpasset foreningens medlemsfartøyer. I den forbindelse har foreningen vært i kontakt med GARD. GARD er eneste selskap som tilbyr både kasko- og ansvarsforsikring. Medlemskap i foreningen gir 15% rabatt forutsatt at minst 50 fartøyer har tegnet forsikring. For å få forsikring i GARD er det et vilkår at de til enhver tids gjeldende lovpålagte krav ifm driften av fartøyet følges. Ta kontakt med GARD for mer informasjon.

Nye satsingsområder for Kulturminnefondet

Norsk kulturminnefond har nye satsingsområdene for 2011. Disse er:

- * By og tettsted
- * Kystkultur
- * Industrikultur

Norsk Kulturminnefond har siden 2002 delt ut midler innen kulturminnearbeidet etter søknad. Det er pr 1.7.2009 avsatt 1,4 milliard kroner som fondskapital. Rentene av kapitalen tildeles Kulturminnefondet og brukes til tildeling av prosjektmidler og drift av fondet. Fra 2003 til 2010 er ca 184 millioner kroner fordelt til ca. 1150 prosjekter. Neste søknadsfrist er **1. september**.

Sparebankstiftelsen prioriter kulturminner i 2011

Sparebankstiftelsen DnB NOR prioriter følgende formål i 2011:

- * Kulturminner
- * Ut i naturen (tiltak som oppfordrer til bruk av naturen)

Sparebankstiftelsen DnB NOR gir støtte til allmennyttige tiltak. De prioriterer tiltak som skaper aktivitet, tilhørighet og stolthet i nærmiljøet. Synliggjøring av frivillig engasjement og dugnadsvilje, at prosjektet gir langvarig nytte og kommer mange til gode er viktig å få med i søknaden.

Søknadsfrist er **15. februar** og **15. september**. For mer info og for å laste ned søknadsskjema:

www.sparebankstiftelsen.no

"Hestmanden"

I følge Vest-Agder fylkeskommunes hjemmesider arbeider Fylkeskommunen og Riksantikvaren for en positiv løsning for "Hestmanden". Riksantikvaren støtter fylkestinget på at det er viktig å få ferdigstilt skipet snarest mulig, og det er satt i gang et arbeidet med å redusere kostnadene. Riksantikvaren gir tilsagn om å bevilge 10 millioner kroner til prosjektet i 2011 og 2012. Resten må skaffes gjennom lokale, regionale og private

bidragsytere. Riksantikvaren godtar at fylkeskommunen forskutterer tilsagnet for å få skipet klart så fort som mulig. Forutsetningen er at arbeidene kan utføres på Bredalsholmen. Vest-Agder fylkeskommune foreslår at prosjektet deles i to. Først ferdigstillelse av skrog for å få skipet ut av tørrdokken og flytende ved kai. Andre del er tilrettelegging for publikum med nødvendig adkomst og innredning for dette.

”Rjånes”

Foreningens medlemsfartøy ”Rjånes” er hevet etter at den sank ved kai i desember. I følge Adresseavisa var det en lekkasje i hekken av skroget som var årsaken til forliset. ”Rjånes” ble bygd i Vestnes i 1936, og var en av de første bilferger med gjennomgående løp. Det er Statens vegvesen ved Norsk Vegmuseum som eier ”Rjånes” og Nordmøre Museum som administrerer fartøyet.

Les mer:

<http://www.adressa.no/nyheter/moreromsdal/article1572363.ece>

<http://www.brunsvika.net/startside/alle-artikler-i-liste/8188-lite-qbotvonq-i-qrjanesq-ferga>

<http://www.tk.no/nyheter/article5435686.ece>

”Sjøkurs” og ”Haugefisk” til Island

Vil du være med Forbundet KYSTEN som medseiler til Island kommende sommer? De seiler med hurtigruteskipet MS ”Sjøkurs”. Underveis vil de besøke Orknøyene, Shetland og Færøyene. For mer info og påmelding:

<http://www.kysten.no/publications.asp?uid=2308>

Foruten ”Sjøkurs” vil også fiskefartøyet ”Haugefisk” fra Florø kystmuseum delta. I tillegg vil også et knippe åpne tradisjonsbåter være med som last om bord i ”Haugefisk” og ”Sjøkurs”. Seilasen til Island er første prosjekt i en ny satsning der åtte organisasjoner i samtlige nordiske land har gått sammen om et nordisk samarbeid omkring kystkultur og maritimt kulturminnevern. Målet er at samarbeidet skal etableres permanent. Forbundet KYSTEN er den norske partneren i denne satsningen.

Norge til Brest i 2012

Norge er for tredje gang på rad invitert som ”Special guest” nasjon på en av verdens største maritime festivaler som arrangeres i Brest, lengst vest på Bretagnekysten i Frankrike. Forbundet KYSTEN er nok en gang bedt av arrangørene om å lede den norske satsningen på festivalen. Samarbeid og planlegging er i gang og følgende fartøyer planlegger seilas: M314 ”Alta”, ”Dyrafjeld”, skonnerten ”Svanen”, vikingskipet ”Gaia”, MS ”Sjøkurs”, fullriggeren ”Sørlandet”, hardangerjakten ”Mathilde”, MK ”Straumingen” og ”Folkvang”. Også ”Statsraad Lemkuhl” og ”Anna Rogde” vurderer deltagelse. Les mer:

<http://www.kysten.no/publications.asp?uid=2302>

Kulturminnedagen 2011

Kulturminnedagen er en del av de europeiske kulturminnedagene som blir arrangert over hele Europa hver høst i september. Hovedmålet med Kulturminnedagen er at flere skal få kunnskap om vår kulturarv. Alle som ønsker det kan lage et arrangement å melde dette til Kulturminnedagens arrangementliste. Arrangementene skal vise mangfoldet i vår kulturarv. Kulturminnedagen i 2011 er søndag 11. september. Temaet blir ”Skjulte skatter. Spor i landskapet”. Frist for påmelding er 15. juni. For mer informasjon og påmelding: <http://www.kulturminnedagen.net/>

Foreningens nye styreleder – Jan Welde

Jan Welde, styreleder i Norsk Forening for Fartøyvern. Foto: Hedda Lombardo

Jan Welde er ny styreleder i foreningen og tiltrådte ved årsskifte 2011. Han har sittet i styret i to omganger og har siden 2009 vært nestleder. Engasjementet for fartøyvern har Jan fra oppveksten i Kopervik på 1950-60 tallet. Kopervik var en travel havn med fraktefart, fiskerier og alt som hørte til av servicebedrifter, verksteder og leverandører av alle slag. Fartøyene var lekeplassen og fartøykarene var romslige og tålmodige i sin væremåte med historier som pirret fantasien til ungguttene. I løpet av de neste par tiårene forsvant dette. Fraktefarten ble ”rasjonalisert”, transporten tok trailerne seg av, fiskeriene ble ”strukturert” og dermed forsvant fartøyer, bunkersstasjoner, skipshandlere og verksteder i samme slengen. Det ble en alvorlig påminnelse om forgjengelighet. Det som hadde vært levevei og livsnerve for et helt samfunn i flere generasjoner forsvant i løpet av få år. Jan mener det ikke er en fullgod erstatning å ha foto, beskrivelser og dokumentasjon. -Det er først når man har det virkelige fartøyet, med lukter, lyder og bevegelser at man har mulighet til å formidle denne sentrale delen av vår nære historie. Fartøyet må kunne seiles. Da først kan man ta vare på kunnskapen som er i ferd med å forsvinne. Kunnskapen om å starte en semidiesel, eller manøvrere med dampmaskin og maskintelegraf tynnes ut for hver dag. Erfaringen som trengs for å gå over stag med en skværrigger, ri av en

storm med en skøyte og "seile for stumpene" blir sjeldnere. For ikke å snakke om "Nintendonavigasjonen" som er i ferd med å fortrenge ferdighetene som trenges for å ta seg sikkert frem med papirkart, klokke og kompass langs vår flotte, men krevende kyst!

Jan mener at en av de tydeligste utfordringene medlemmene i foreningen står overfor i dag er rekruttering. - Hvordan skal vi få engasjert neste generasjon i det vi holder på med? Hvordan skal vi få tent deres interesse for å ta vare på og seile gamle båter? En annen utfordring Jan ser er myndighetssiden. - Vi lever i et samfunn som gjennomreguleres, et samfunn der alle skal beskyttes mot alt og alle. Da er det ikke enkelt å operere fartøyer fra en tid da man levde etter regelen: "En hånd for skipet og en for meg selv...". Dette møter vi som detaljerte krav til fartøyene og mannskapene, og vi har også et sjøfartsdirektorat som sammen med andre -tilsyn og -verk kommer med utspill som ikke alltid er enkle å forholde seg til. Vi får pålegg som kan kreve ombygning av de vernede kulturminnene som vi har ansvaret for å forvalte og bevare. Nå mumles det om EU-krav med spesifiserte ståhøyder, køylengder, lysventiler og ventilasjonskapasiteter, som også skal gjelde ombord i gamle trange skøyter og jakter. Er det rart at vi er oppgitt av og til?

Hva kan så foreningens medlemmer forvente av Norsk Forening for Fartøyvern i fremtiden? Jan mener det blir "TTT"; Tidlig, Tydelig og Tilstrekkelig! - Vi må som forening reagere tidlig på saker som dukker opp, vi må vise tydelig hva vi har til hensikt å gjøre og vi må reagere tilstrekkelig klart til at både myndigheter og medlemmer forstår hva vi mener. Dette siste innebærer og at vi må prioritere og styrke informasjonssiden; hyppig, tiltalende og pålitelig informasjon til medlemsfartøyer, media og andre interesserte er en forutsetning for at Norsk Forening for Fartøyvern, med tillitsvalgte og ansatte, skal kunne gjøre den jobben som medlemmene forventer av oss. Selv synes Jan at han i mange tilfeller har erfart at samarbeid og allianser kan bidra til gode løsninger. - Allerede i inneværende år har vi styremøte som er samlokalisert med Forbundet Kysten, og det samme ønsker vi å ha med Fartøyvernsentrene. Vi planlegger å treffe våre nordiske fartøyvernkolleger for å utveksle erfaringer og ideer. Også myndighetene må vi holde tett kontakt med, både riksantikvaren og sjøfartsdirektoratet står på årets møteliste. Men det viktigste av alt, for å videreutvikle den gode fasen som fartøyvernet er inne i, er at vi "har det kjekt mens vi holder på!"

MS "Skogøy" - et stykke nordnorsk historie

Av Viggo Kristensen

Viktig samferdselshistorie

"Skogøy" er representant for en epoke i norsk samferdselshistorie. På femtitallet var sjøveissamferdsel dominerende. "Skogøy" var en kombinert passasjer- og lastebåt. Lokalbåtene fungerte også som "matebåter" til

hurtigruten. "Skogøy" hadde sågar en runde Harstad - Kirkenes - Harstad som hurtigrute. En av de ordinære hurtigrutene fikk motortrøbbel i Toppsundet ved Harstad. "Skogøy" måtte da settes inn som reserve. "Skogøy" fraktet både gods og passasjerer fra Narvik via flere småsteder i Ofotfjorden og ut til Svolvær. I Svolvær kunne folk og gods befordres videre med enten sydgående eller nordgående hurtigrute. Men også fra det omkringliggende land rundt Narvik ble "Skogøy" benyttet til godsfrakt og persontrafikk. For bygder som Lødingen, Bogen, Kjeldebotn og Ballangen var "Skogøy" forbindelsen til verden utenfor bygda.

Viktig maritim historie

"Skogøy" er representant for noe av det ypperste innen norsk båtkonstruksjon og norsk båtbygging. Konstruert av overingeniør Kåre Haug. Han er mannen bak flere flotte skuter, blant andre Amerikabåten "Oslofjord". "Skogøy" og "Oslofjord" har identiske skorsteiner! Kåre Haug ga "Skogøy" forførende, vakre linjer. Skroget har buede, runde, kvinnelige former. Hun var dronningen på Ofotfjorden. "Skogøy" ble bygget ved Drammen slip og båtbyggeri i 1953. Hun er 499 BRT og har lugarplass til 64 passasjerer. Hun ble bygget på en tid da lokalbåtene var ryggraden i norsk samferdsel. Det var mange hundre lokalbåter som bandt landet sammen. Lokalbåtene var bygget ved et av de mange verft langs norskekysten. Verftene var viktige samfunnsinstitusjoner. De bygget og vedlikeholdt fiskebåter, ferjer og lokalbåter. De sysselsatte mange av kystens menn. "Skogøy" var relativt stor til lokalbåt å være. Faktisk så stor at daværende disponent i ODS, Valdemar Høy, i første omgang fikk avslag fra samferdselsdepartementet. Men i 1953 var det stabelavløp og "Skogøy" kunne begynne sin arbeidsdag i Ofoten, Lofoten og Vesterålen.

Viktig lokalhistorie

"Skogøy" ble satt inn i ruten Narvik - Svolvær - Narvik. En gang i uken gikk "Skogøy" Hinnøya rundt. "Skogøy" ble en institusjon i Ofoten, Lofoten og Vesterålen. Den vakre lokalbåten bandt bygd og by sammen. "Skogøy" var en livsnerve i regionen. Alle i regionen hadde et forhold til "Skogøy", både på godt og vondt. I 30 år gikk "Skogøy" trofast i rute. Og rutetiden, den holdt "Skogøy". Folk sa de kunne stille klokka etter den punktlige lokalbåten. Om bord møttes folk. Det var kanskje lenge siden sist de hadde sett hverandre. I salongen kunne de ta seg en kopp

kaffe eller et glass øl og få nyheter om folk og hendelser. Lokalbåten fraktet gods og den fraktet folk. Men lokalbåten var også et treffsted, en arena for nyhetsformidling og en arena for gode historier som kortet ned reisetiden og som gjorde reisen til en glede. For mange var det dagens høydepunkt når lokalbåten kom. Den kom med en smak av verden utenfor bygda. Lokalbåten kom med spennende varer, den kom med aviser, matvarer og utflyttede sambygdinger som folk ikke hadde sett på årtier.

Få "Skogøy" hjem!

Men i 1983 var det hele over. Med lange støt i fløyta seilte "Skogøy" for siste gang ut Ofotfjorden. Den satte kurs for sine nye eiere i Sverige. En epoke var over. Men nå jobber en gruppe for å få "Skogøy" tilbake til hjemlige trakter. Målet er at hun nok en gang skal bli å se på Ofotfjorden og Vestfjorden! Arbeidsgruppen "Skogøy"s venner jobber for å få "Skogøy" hjem samt å tilbakeføre båten til den stand hun var i 1983. "Skogøy" ligger i dag halvt sunket i Ekerø kommune like utenfor Stockholm. Men skroget er i god stand og det er ingen umulig oppgave å tilbakeføre henne til fordums prakt.